GENERALINĖS ADVOKATĖS JULIANE KOKOTT IŠVADA, pateikta 2011 m. birželio 28 d.[1]

Turinys

I — Įvadas ..... I - 11858

II — Teisinis pagrindas ..... I - 11858

A — PAV direktyva ..... I - 11858

B — Paukščių direktyva ..... I - 11860

C — Buveinių direktyva ..... I - 11861

III — Faktinės aplinkybės, ikiteisminė procedūra ir šalių reikalavimai ..... I - 11863

IV — Teisinis vertinimas ..... I - 11867

A — Dėl „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ projektams duotų sutikimų atsižvelgiant į paukščių apsaugos zoną „Alto Sil“ ..... I - 11867

1. Dėl projekto įvertinimo būtinybės ..... I - 11868

2. Dėl galimo poveikio įvertinimo atsižvelgiant į SAT „Alto Sil“ apsaugos tikslus ..... I - 11870

B — Dėl poveikio paukščių apsaugos zonai „Alto Sil“ ..... I - 11873

1. Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies taikymo ..... I - 11873

2. Dėl projektų poveikio ..... I - 11876

1 — Originalo kalba: vokiečių.

a) Dėl užimto ploto ..... I - 11876

b) Dėl poveikio gretimiems plotams ..... I - 11878

c) Dėl atviro tipo kasyklų sukuriamų barjerų ..... I - 11879

d) Tarpinė išvada ..... I - 11880

3. Dėl Ispanijos atsakomybės ..... I - 11880

4. Dėl neigiamo poveikio kurtiniams pateisinimo ..... I - 11881

5. Tarpinė išvada dėl antrojo ieškinio pagrindo antros dalies ..... I - 11884

C — Dėl siūlomos Bendrijos svarbos teritorijos (BST) „Alto Sil“ laikinos apsaugos .. I - 11884

D — Dėl pritarimo projektams, susijusiems su BST „Alto Sil“ ..... I - 11886

E — Dėl neigiamo poveikio BST „Alto Sil“ ..... I - 11887

1. Dėl teritorijų su saugomais buveinių tipais naikinimo ..... I - 11888

2. Dėl gretimų plotų naikinimo ir barjerų ..... I - 11889

3. Tarpinė išvada dėl antros ketvirtojo ieškinio pagrindo dalies ..... I - 11891

F — Dėl PAV direktyvos ..... I - 11891

1. Dėl būtinybės įvertinti poveikį aplinkai ..... I - 11891

2. Dėl išnagrinėto poveikio aplinkai ..... I - 11892

V — Bylinėjimosi išlaidos ..... I - 11895

VI — Išvada ..... I - 11896

I — Įvadas

1. Šioje procedūroje dėl įsipareigojimų neįvykdymo Komisija teigia, kad, davusi sutikimą įvairių atviro tipo kasyklų veiklos projektams ir prižiūrėdama jų veiklą Kastilijos ir Leono regione, Ispanijos Karalystė pažeidė PAV direktyvą [2] ir Buveinių direktyvą [3]. Projektai vykdomi pagal Buveinių direktyvą ir Paukščių direktyvą [4] saugomoje teritorijoje. Komisija reiškia priekaištus dėl kai kurių projektų poveikio aplinkai vertinimo ir neigiamo poveikio teritorijai.

2. Daugelį iškeltų teisės klausimų galima išspręsti remiantis egzistuojančia Teisingumo Teismo praktika. Tačiau iki šiol neišaiškinta, kiek taikoma pareiga vengti buveinių blogėjimo ir trikdymo pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, kai kalbama apie projektų, kuriems buvo duotas sutikimas prieš įsigaliojant Buveinių direktyvos apsauginėms nuostatoms, poveikį [5]. Taip pat neaišku, ką būtinai turi apimti poveikio aplinkai vertinimas pagal PAV direktyvą [6]. Galiausiai šioje byloje sunku įvertinti sudėtingas faktines aplinkybes.

II — Teisinis pagrindas

A — *PAV direktyva*

3. 2 straipsnio 1 dalyje nustatytas PAV direktyvos tikslas:

„Valstybės narės imasi visų priemonių, reikalingų užtikrinti, jog prieš duodant sutikimą projektams, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, be kita ko, dėl savo pobūdžio, masto ar vietos, bus reikalaujama

2 — 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyva 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 248)), iš dalies pakeista 1997 m. kovo 3 d. Tarybos direktyva 97/11/EB (OL L 73, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 151).

3 — 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102), iš dalies pakeista 2003 m. rugsėjo 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1882/2003 (OL L 284, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 447).

4 — 1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyva 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 103, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 98). Konsoliduota 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB (OL L 20, p. 70).

5 — Žr. 68 punktą ir paskesnius bei 106 punktą ir paskesnius.

6 — Žr. 168 punktą ir paskesnius.

sutikimo planuojamai veiklai ir poveikio aplinkai vertinimo. Tokie projektai apibrėžti 4 straipsnyje.“

4. PAV direktyvos 3 straipsnyje apibūdintas poveikio aplinkai vertinimo dalykas:

„Vertinant poveikį aplinkai pagal 4–11 straipsnių nuostatas ir kiekvienu konkrečiu atveju nustatomas, apibūdinamas ir įvertinamas tiesioginis ir netiesioginis projekto poveikis šiems veiksniams:

— žmonėms, gyvūnijai ir augmenijai,

— dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui ir kraštovaizdžiui,

— materialinėms vertybės ir kultūros paveldui,

— pirmoje, antroje ir trečioje įtraukose išvardytų veiksnių sąveikai.“

5. Pagal PAV direktyvos 4 straipsnio 1 dalį ir I priedo 19 punktą atviro tipo kasyklos, kai jų paviršiaus plotas didesnis nei 25 ha, turi būti vertinamos pagal 5–10 straipsnių nuostatas.

6. PAV direktyvos 5 straipsniu nustatyta, kokia informacija pateikiama atliekant poveikio aplinkai vertinimą:

„1) Jei, remiantis 4 straipsniu, projektai turi būti vertinami pagal 5–10 straipsnių nuostatas, valstybės narės privalo priimti reikalingas priemones, užtikrinančias, kad užsakovas atitinkama forma pateiktų IV priede nurodytą informaciją, kai:

a) valstybės narės mano, kad tokia informacija yra reikalinga tam sutikimo planuojamai veiklai tvarkos etapui, bei konkrečiam projektui ar projekto rūšies charakteristikoms arba aplinkos savybėms, kurios gali būti paveiktos [atsižvelgiant į konkretaus projekto ar projekto rūšies charakteristikas ir į aplinkos veiksnius, kurie gali būti paveikti];

b) valstybės narės mano, kad galima pagrįstai reikalauti, jog užsakovas surinktų šią informaciją, atsižvelgdamas, be kita ko, į naujausias žinias ir vertinimo metodus.

<…>

3) Pagal 1 dalies nuostatas užsakovas privalo pateikti bent šią informaciją:

— projekto aprašymą, apibūdinant vietą, projektavimą ir projekto dydį,

— numatytų priemonių, skirtų išvengti, sušvelninti ar [jei įmanoma] atitaisyti reikšmingą neigiamą poveikį, aprašymas,

— duomenis, reikalingus galimiems pagrindiniams projekto poveikiams aplinkai nustatyti ir įvertinti,

— pagrindinių užsakovo išnagrinėtų alternatyvų aprašymą, taip pat argumentuotą jo pasirinkimo priežasčių paaiškinimą, atsižvelgiant į poveikį aplinkai,

— netechninio pobūdžio santrauką, apibendrinančią šiuose punktuose nurodytą informaciją.

<…>“

7. Pagal PAV direktyvos 5 straipsnio 1 dalį pateiktina informacija patikslinama IV priede:

„<…>

4. Galimo reikšmingo planuojamo projekto poveikio aplinkai aprašymas1 bei užsakovo naudotų poveikio aplinkai prognozavimo metodų apibūdinimas. Poveikį gali sukelti:

— projekto buvimas,

— gamtinių išteklių naudojimas,

teršalų emisijos, trukdžių susidarymas ir atliekų šalinimas.

<…>

1 Turi būti aprašytas tiesioginis poveikis, taip pat bet koks netiesioginis, antrinis, kompleksinis, trumpalaikis, vidutinio laikotarpio, ilgalaikis, negrįžtamas, grįžtamas, teigiamas ir neigiamas projekto daromas poveikis.“

B — *Paukščių direktyva*

8. Paukščių direktyvos 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kad valstybės narės įsteigia paukščių, nurodytų direktyvos I priede, ir

migruojančių paukščių apsaugai tinkamiausias teritorijas — specialias apsaugos teritorijas (toliau — SAT).

9. Paukščių direktyvos I priede, be kita ko, nurodyti kurtiniai (*Tetrao urogallus*).

10. Paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalies pirmame sakinyje patikslinama SAT suteikiama apsauga:

„Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytose apsaugos teritorijose valstybės narės imasi atitinkamų priemonių, kad būtų išvengta buveinių taršos ar pažeidimo, arba bet kokio paukščių trikdymo, jei tai galėtų būti reikšminga atsižvelgiant į šio straipsnio tikslus.“

C — *Buveinių direktyva*

11. Pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalį ir III priedą (1 etapas) valstybės narės siūlo Komisijai teritorijas, kuriose yra vietiniai I priedo natūralių buveinių tipai ir aptinkamos II priedo rūšys. Pagal 4 straipsnio 2 dalį ir III priedą (2 etapas) Komisija atrenka iš šių pasiūlymų teritorijas, kurias įtraukia į Bendrijos svarbos teritorijų (toliau — BST) sąrašą.

12. Iš Buveinių direktyvoje nurodytų saugomų rūšių ir buveinių tipų kai kurios rūšys ir tipai laikomi prioritetiniais. Pagal 1 straipsnio d ir h punktus jie pasižymi tuo, kad jiems gresia išnykimo pavojus ir už jų apsaugą Sąjunga yra ypač atsakinga.

13. Šioje byloje reikšmingi šie neprioritetiniai Buveinių direktyvos I priedo buveinių tipai:

— 4030 — europiniai sausieji viržynai,

— 4090 — endeminiai Vidužemio pajūrio srities kalnų viržynai su dygliakrūmiais,

— 6160 — kalninės Ispanijos pievos su eraičinais (*Festuca indigesta*),

— 6510 — Žemumų šienaujamos pievos (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*),

— 8230 — silicinės uolos su pionierine *Sedo-Scleranthion* arba *Sedoalbi-Veronicion dillenii* augalija ir

— 9230 — Galisijos bei Portugalijos ąžuolynai su *Quercus robur* ir *Quercus pyrenaica.*

14. Be to, atkreiptinas dėmesys į ruduosius lokius (*Ursus arctos*), kurie Buveinių direktyvos II priede nurodomi kaip prioritetinė rūšis.

15. Teritorijos apsaugos nuostatos pateikiamos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalyse:

„2) Valstybės narės imasi priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3) Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtiniems teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumui ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4) Jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, neatsižvelgti į visuomenės interesus [dėl privalomųjų viršesnio viešojo intereso pagrindų, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio], valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai.

<...>“

16. Buveinių direktyvos dešimtoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„<...> būtina tinkamai įvertinti bet kurį planą ar programą, kuri galėtų turėti reikšmingą poveikį esamos ar ateityje numatytos įsteigti saugomos teritorijos apsaugos tikslams.“

17. Remiantis Buveinių direktyvos 7 straipsniu šios nuostatos taikomos pagal Paukščių direktyvą įsteigtoms SAT:

„Šios direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nustatyti įpareigojimai pakeičia bet kuriuos Direktyvos 79/409/EEB 4 straipsnio 4 dalies pirmajame sakinyje nustatytus įpareigojimus

teritorijoms, atrinktoms pagal 4 straipsnio 1 dalį arba panašiai pripažintoms pagal jos 4 straipsnio 2 dalį, nuo šios direktyvos įgyvendinimo datos arba nuo valstybės narės atlikto atrinkimo arba pripažinimo datos pagal Direktyvą 79/409/EEB, jei pastaroji data yra vėlesnė."

18. Ši nuostata paaiškinama Buveinių direktyvos septintoje konstatuojamojoje dalyje:

„<...> visos tokios įsteigtos teritorijos, įskaitant tas teritorijas, kurios dabar ar ateityje bus paskelbtos specialios [specialiomis] apsaugos teritorijomis pagal Direktyvą 79/409/EEB <...>, turės būti įtrauktos į vientisą Europos ekologinį tinklą;"

III — Faktinės aplinkybės, ikiteisminė procedūra ir šalių reikalavimai

19. „Alto Sil" teritorija, esanti prie Silo upės ištakų, apima daugiau kaip 43 000 ha plotą Ispanijos Kastilijos ir Leono regiono šiaurės vakaruose, netoli Galisijos ir Astūrijos regionų. Ji sudaro dalį didelių saugomų teritorijų, kurios, dažniausia ilga virtine susijungdamos viena su kitomis, tęsiasi nuo Galisijos iki Kantabrijos [7].

20. 1998 m. Ispanija pasiūlė „Alto Sil" teritoriją patvirtinti kaip BST pagal Buveinių direktyvą ir 2000 m. joje įsteigė SAT pagal Paukščių direktyvą. 2004 m. gruodžio 7 d. Komisija pagal Buveinių direktyvą įtraukė šią teritoriją, įregistruotą Nr. ES0000210, į BST sąrašą [8].

21. Komisijai pateiktoje standartiniame duomenų apie teritoriją formuliare nurodoma, kad, be kita ko, joje yra 10–15 rudųjų lokių ir 42–47 Kantabrijos porūšio kurtinių patinai (*Tetrao urogallus cantabricus*), ir, be kita ko, šie buveinių tipai:

— 4030 — europiniai sausieji viržynai (užima 50 % teritorijos, t. y. daugiau kaip 21 000 ha),

— 4090 — endeminiai Vidužemio pajūrio srities kalnų viržynai su dygliakrūmiais (užima 6 % teritorijos, t. y. apie 2 600 ha),

7 — Žr. http://natura2000.eea.europa.eu/#

8 — 2004 m. gruodžio 7 d. Komisijos sprendimas, pagal Tarybos direktyvą 92/43/EEB patvirtinantis Atlanto biogeografinio regiono Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą (pranešta dokumentu Nr. C(2004) 4032) (OL L 387, p. 1 [25]).

— 6160 — kalninės Ispanijos pievos su eraičinais (*Festuca indigesta*) (užima 1 % teritorijos, t. y. apie 430 ha),

— 8230 — silicinės uolos su pionierine *Sedo-Scleranthion* arba *Sedoalbi-Veronicion dillenii* augalija (užima 13 % teritorijos, t. y. daugiau kaip 5 500 ha) ir

— 9230 — Galisijos ir Portugalijos ąžuolynai su *Quercus robur* ir *Quercus pyrenaica* (užima 6 % teritorijos, t. y. apie 2 600 ha).

22. 2001 m. Komisija sužinojo apie įvairius atviro tipo anglies kasyklų projektus, kurie galėtų padaryti neigiamą poveikį „Alto Sil“ teritorijai.

23. Po pirmųjų patikrinimų ji 2003 m. pirmą kartą pareikalavo iš Ispanijos pateikti savo poziciją dėl galimo įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvą ir PAV direktyvą neįvykdymo. 2005 m. ji Ispanijai pareiškė savo pirmąją pagrįstą nuomonę. Atsakydama Ispanija pateikė, be kita ko, tyrimą, kuriame nagrinėjamas įvairių projektų poveikis ir siūlomos teritorijos apsaugos priemonės (toliau – 2005 m. tyrimas) [9].

24. Remdamasi dviem Teisingumo Teismo priimtais sprendimais [10] Komisija iš naujo įvertino faktines aplinkybes ir 2008 m. vasario 29 d. antrą kartą pareikalavo, kad Ispanija pateiktų savo poziciją. Po 2008 m. gegužės 7 d. Ispanijos atsakymo ir tolimesnio bendravimo 2008 m. gruodžio 1 d. Komisija pareiškė antrą pagrįstą nuomonę, kurioje Ispanijai nustatė terminą iki 2009 m. vasario 1 d. pašalinti Sąjungos teisės pažeidimą. Atsakydama Ispanija Komisija pateikė papildomos informacijos, paskutinį kartą tai padarė 2009 m. liepos 30 d.

25. Remiantis pateikta informacija, atviro tipo kasyklų projektai skirstytini į dvi grupes.

26. Į šiaurę nuo Silo upės ir Viljablino miestelio anglis kasama kalnų viršūnėse ir keterose. Tarp šių kasyklų dažniausiai plyti upių suformuoti slėniai, todėl jos paprastai nutolusios viena nuo kitos maždaug vieno ar dviejų kilometrų atstumu. Komisija reiškia kaltinimus dėl atviro tipo „Feixolín“ kasyklos (95,86 ha, sutikimas duotas 1986 m., šiuo metu atkuriama natūrali buveinė), prie jos prijungtos „Ampliación de Feixolín“ kasyklos („Feixolín“ kasyklai priskirta papildoma teritorija, 93,9 ha) ir „Fonfría“ kasyklos (350 ha, sutikimas duotas 1999 m. liepos 21 d.). Be to, į rytus ir į vakarus nuo šių kasyklų planuojamos

9 — *Informe relativeo a la queja 2001/4914 — Análisis de afecciones y propuesta de medidas*, Ieškinio priedų p. 184 ir paskesni.

10 — 2005 m. sausio 13 d. Sprendimas *Dragaggi ir kt.* (C-117/03, Rink. p. I-167) ir 2006 m. rugsėjo 14 d. Sprendimas *Bund Naturschutz in Bayern ir kt.* (C-244/05, Rink. p. I-8445).

naujos atviro tipo kasyklos. Jos visos yra „Alto Sil“ teritorijoje.

27. Ypač sudėtinga padėtis susiklostė „Ampliación de Feixolín“ atveju. Šiam projektui dar nebuvo duotas sutikimas planuojamai veiklai baigiantis pagrįstos nuomonės galutiniam terminui, tačiau jis jau buvo pradėtas įgyvendinti 35,24 ha plote. Todėl 2009 m. lapkričio 9 d. Ispanijos valdžios institucijos skyrė sankcijas ir nurodė imtis tam tikrų priemonių [11]. Tačiau jau 2009 m. birželio 11 d. buvo duotas sutikimas eksploatuoti šią kasyklą 39,62 ha ploto teritorijos dalyje, o 2009 m. spalio 7 d. nurodyta imtis tam tikrų priemonių aplinkos poveikiui apriboti ir kompensuoti.

28. Maždaug už 10–15 km į pietus nuo Silo upės, Vilja Seka de Lakiano miestelio pietvakariuose, yra kitos kasyklos, dėl kurių Komisija reiškia priekaištus: „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ (196 ha, sutikimas duotas 1986 m., jau atkurta daug natūralios buveinės), „Nueva Julia“ (405 ha, sutikimas duotas 2003 m.) ir „Ladrones“ (117 ha, sutikimas duotas 2003 m.). Jos (ir dar vienas planuojamas projektas) tiesiogiai ribojasi viena su kita. Tik „Ladrones“ yra „Alto Sil“ teritorijos viduje.

29. Nors gavo informaciją iš Ispanijos, Komisija vis dar mano, kad buvo pažeista Sąjungos teisė, todėl šiuo ieškiniu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. spalio 20 d., reikalauja:

1. Pripažinti, kad:

a) davusi sutikimą atviro tipo kasyklose „Fonfría“, „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ planuojamai veiklai, tačiau neatlikusi su tuo susijusio įvertinimo, skirto tinkamai nustatyti, apibūdinti ir įvertinti egzistuojančių atviro tipo kasyklų projektų tiesioginį, netiesioginį ir kompleksinį poveikį, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal PAV direktyvos 2 ir 3 straipsnius bei 5 straipsnio 1 ir 3 dalis;

b) nuo 2000 m., kai buvo įsteigta SAT „Alto Sil“,

— davusi sutikimą atviro tipo kasyklose „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ planuojamai veiklai, tačiau neatlikusi su tuo susijusio šių projektų galimo poveikio tinkamo įvertinimo ir bet kuriuo atveju neįvykdžiusi sąlygų, kuriomis leidžiama įgyvendinti projektą neatsižvelgiant į pavojų, minėtų projektų keliama kurtinių rūšiai,

11 — Žr. atsakymo į ieškinį priedų p. 442 ir paskesnius.

kuri yra viena iš gamtos vertybių ir dėl kurių buvo įsteigta SAT „Alto Sil“, t. y. nesant kitų sprendimų, egzistuojant privalomiesiems viršesnio viešojo intereso pagrindams ir pranešus Komisijai apie kompensacines priemones, būtinas *Natura 2000* tinklo vientisumui užtikrinti, ir

— nesiėmusi priemonių, kurios būtinos, kad „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, „Ampliación de Feixolín“ ir „Nueva Julia“ kasyklomis būtų nepakenkta šios rūšies buveinėms ir išvengta, kad bus labai trukdoma šiai rūšiai, kurios apsaugai įsteigta SAT,

Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų, susijusių su SAT „Alto Sil“, pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis ir atsižvelgiant į 7 straipsnį;

c) nuo 1998 m. sausio mėnesio dėl „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ ir „Nueva Julia“ kasyklų nepriėmusi būtinų priemonių apsaugoti siūlomos „Alto Sil“ teritorijos ekologinio intereso nacionaliniu lygiu, Ispanijos Karalystė tiek, kiek tai susiję su siūloma „Alto Sil“ teritorija, neįvykdė įsipareigojimų remiantis Teisingumo Teismo išaiškinimais 2005 m. sausio 13 d. Sprendime *Dragaggi* (C-117/03) ir 2006 m. rugsėjo 14 d. Sprendime *Bund Naturschutz in Bayern* (C-244/05);

d) nuo 2004 m. gruodžio mėnesio,

— davusi sutikimą atviro tipo kasyklose („Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ ir „Nueva Julia“ kasyklose) planuojamai veiklai, galėjusiai paveikti gamtos vertybes, dėl kurių nuspręsta įsteigti BST „Alto Sil“, tačiau tinkamai neįvertinusi galimo šių kasyklų poveikio ir bet kuriuo atveju neįvykdžiusi sąlygų, kuriomis leidžiama įgyvendinti projektą neatsižvelgiant į pavojų, keliamą gamtos vertybėms, dėl kurių įsteigta „Alto Sil“ teritorija, t. y. nesant kitų sprendimų, egzistuojant privalomiesiems viršesnio viešojo intereso pagrindams

ir pranešus Komisijai apie kompensacines priemones, būtinas *Natura 2000* tinklo vientisumui apsaugoti, ir

— nepriėmusi priemonių, kurios būtinos kad nebūtų pakenkta šios rūšies buveinėms ir išvengta, jog „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, „Nueva Julia“ ir „Ampliación de Feixolín“ kasyklomis joms būtų trukdoma,

Ispanijos Karalystė tiek, kiek tai susiję su BST „Alto Sil“, neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis; ir

2. priteisti iš Ispanijos Karalystės bylinėjimosi išlaidas.“

30. Ispanijos Karalystė prašo Teisingumo Teismo:

a) atmesti ieškinį ir

b) priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

31. Šalys pateikė pastabas tik raštu.

IV — Teisinis vertinimas

32. Nukrypdama nuo ieškinio struktūros pirmiausia išnagrinėsiu ieškinio pagrindus, atsižvelgdama į Buveinių direktyvą, ir tik paskui nagrinėsiu PAV direktyvos taikymą.

A — *Dėl „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ projektams duotų sutikimų atsižvelgiant į paukščių apsaugos zoną „Alto Sil“*

33. Dėl antrojo ieškinio pagrindo pirmos dalies Komisija mano, kad 2003 m. davusi sutikimą „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ kasyklų planuojamai veiklai, Ispanija SAT „Alto Sil“ atžvilgiu pažeidė Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalis.

34. Dar tuo metu, kai 2001 m.[12] buvo prašoma sutikimo šiems projektams, Ispanija šioje teritorijoje jau buvo įsteigusi SAT, todėl pagal Buveinių direktyvos 7 straipsnį

12 — Žr. atsakymo į ieškinį priedų p. 72 dėl „Nueva Julia“ projekto ir atsakymo į ieškinį priedų p. 98 dėl „Ladrones“ projekto.

sutikimo davimo procedūroms taikomos šios direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalys.

35. Remiantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmu sakiniu, turi būti atliekamas bet kokių planų ir projektų, tiesiogiai nesusijusių arba nebūtinų teritorijai tvarkyti, bet galinčių ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Pagal antrą sakinį, atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo.

36. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalimi leidžiama susiklosčius tam tikroms aplinkybėms įgyvendinti projektą, nepaisant neigiamo įvertinimo atlikus procedūrą pagal 3 dalį.

1. Dėl projekto įvertinimo būtinybės

37. Atviro tipo kasyklų projektai nėra nei susiję su SAT „Alto Sil“ tvarkymu, nei yra jam būtini. Vadinasi, atitinkamos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmu sakiniu numatytos įvertinimo prievolės taikymo srities išimtys netaikytinos.

38. Todėl reikėjo atlikti įvertinimą, jei įvairūs projektai galėjo individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais reikšmingai paveikti teritoriją. Įvertinti reikia jau tuo atveju, kai yra tikimybė arba pavojus, kad planas arba projektas gali reikšmingai paveikti nagrinėjamą teritoriją [13].

39. Kaip matyti iš Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmo sakinio, skaitomo kartu su šios direktyvos dešimta konstatuojamąja dalimi, reikšmingas plano ar projekto poveikis teritorijai turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į šios teritorijos apsaugos tikslus [14].

40. Kilus abejonių dėl reikšmingo poveikio nebuvimo, toks įvertinimas turi būti atliekamas pirmiausia atsižvelgiant į atsargumo principą. Tai vienas iš aukšto apsaugos lygio politikos, kurios Sąjunga laikosi aplinkos srityje pagal SESV 191 2 dalies pirmą pastraipą,

13 — 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, Rink. p. I-7405) 43 punktas ir 2007 m. spalio 4 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* (*Altamura*, C-179/06, Rink. p. I-8131) 34 punktas.

14 — Žr. 13 išnašoje minėto Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* 46 ir paskesnius punktus ir Sprendimo *Altamura* 35 punktą.

pagrindų. Remiantis šiuo pagrindu aiškintina Buveinių direktyva [15].

41. Kadangi vykstant procedūrai dėl įsipareigojimų neįvykdymo Komisija turi įrodyti nurodytą Sutarties pažeidimą, ji privalo pateikti pakankamai argumentų, kad planas arba projektas, atsižvelgiant į konkrečias atitinkamos teritorijos charakteristikas ir jo aplinkos sąlygas, gali reikšmingai paveikti šią teritoriją atsižvelgiant į jos apsaugos tikslus [16].

42. Komisijos kaltinimai susiję su Kantabrijos kurtinių išsaugojimu. Šis kurtinių porūšis Ispanijoje laikomas nykstančiu. Jis neabejotinai laikytinas paukščių apsaugos zonos „Alto Sil“ apsaugos tikslų objektu.

43. Todėl reikia išnagrinėti, ar abi atviro tipo kasyklos gali daryti reikšmingą poveikį Kantabrijos kurtinių išsaugojimui paukščių apsaugos zonoje „Alto Sil“.

44. „Ladrones“ kasykla yra saugomoje teritorijoje. Todėl šios kasyklos teritorija nebeprisidedama prie kurtinių išsaugojimo, bent jau iki tol, kol atkuriama jų natūrali buveinė. Net baigus eksploatuoti kasyklą ilgai užtruks, kol šioje teritorijoje bus pasiektas panašus ekologinis funkcionalumas, jei apskritai bus pasiektas.

45. Kitoms teritorijos dalims taip pat gali būti daromas poveikis dėl įgyvendinant projektą kylančio triukšmo, vibracijos ir kitų veiksnių. Remiantis Ispanijos pateiktu tyrimu, atviro tipo kasyklos triukšmas gali sklisti iki keturių kilometrų atstumu; spėjama, kad vibracija bus juntama 300 m atstumu [17]. Šis galimas poveikis įgyja ypatingą reikšmę, nes „Ladrones“ kasykla tiesiogiai ribojasi su vadinamuoju kritiniu arealu, skirtu kurtiniams išsaugoti, t. y. gali būti, labiausiai mėgstama šios rūšies buveine [18].

46. Nors „Nueva Julia“ kasykla yra už SAT ribų, ji tiesiogiai ribojasi su SAT. Todėl ši kasykla taip pat gali daryti neigiamą poveikį šios teritorijos dalims, ypač dėl triukšmo ir vibracijos. Pirmiausia tai aktualu minėto kritinio arealo atveju, kuris yra nutolęs nuo

15 — Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (minėto 13 išnašoje) 44 punktas ir 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją* (C-418/04, Rink. p. I-10947) 254 punktas.

16 — Sprendimo *Altamura* (minėto 13 išnašoje) 37 ir paskesni punktai ir minima Teisingumo Teismo praktika).

17 — *Informe relativo a la queja 2001/4914*, ieškinio 9 priedas, 221 ir paskesni puslapiai.

18 — AS-03, žr. *Plano I*, ieškinio priedų p. 48.

„Nueva Julia“ kasyklos ribos ne daugiau kaip vieną kilometrą.

47. Be to, nereikia pamiršti, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmame sakinyje ne tik nurodomas poveikis, kuris gali būti nustatytas atskirai nagrinėjant pavienius planus ar projektus, bet ir aiškiai įtraukiama įvairių planų ir projektų sąveika. Tokia sąveika šiuo atveju įmanoma jau todėl, kad įvairūs atviro tipo kasyklų projektai įgyvendinami arba bent planuojami labai arti vienas kito. Be to, gali pasireikšti ir kitas poveikis, pavyzdžiui, daromas šioje teritorijoje esančių gyvenviečių ir transporto kelių. Tokiu atveju reikia galvoti ne tik apie rūšių trikdymą vadinamuosiuose kritiniuose arealuose, bet ir apie tai, kad įvairūs rūšies paplitimo arealai galėtų būti atskirti vienas nuo kito, todėl atitinkamoms populiacijoms būtų sudėtingiau arba apskritai neįmanoma susisiekti [19].

48. Todėl abu atviro tipo kasyklų projektai gali daryti reikšmingą poveikį Kantabrijos kurtinių išsaugojimui paukščių apsaugos zonoje „Alto Sil“. Šis vertinimas patvirtinamas faktu, jog pati Ispanija standartiniame duomenų apie šią teritoriją formuliare nurodė, kad pagrindinę grėsmę šiai teritorijai kelia atviro tipo kasyklos.

2. Dėl galimo poveikio įvertinimo atsižvelgiant į SAT „Alto Sil“ apsaugos tikslus

49. Reikia įvertinti abiejų projektų poveikį teritorijai atsižvelgiant į apsaugos zonos tikslus.

50. Šis įvertinimas turi būti atliktas taip, kad kompetentingos valdžios institucijos galėtų įsitikinti, jog planas ar projektas neturės žalingo poveikio nagrinėjamos teritorijos vientisumui, o suabejojusios dėl tokio poveikio nebuvimo šios institucijos turi atsisakyti duoti prašomą sutikimą planuojamai veiklai [20].

51. Dėl kriterijų, kuriais remdamosi kompetentingos institucijos galėtų reikiamai įsitikinti, Teisingumo Teismas patikslino, kad

19 — Žr. *Informe sobre la incidencia de las actividades mineras sobre el urogallo cantábrico in Laciana*, ieškinio 19 priedas, 650 ir paskesni puslapiai.

20 — Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (minėto 13 išnašoje) 56 ir 57 punktai; 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* (*Castro Verde*, C-239/04, Rink. p. I-10183) 20 punktas ir 2007 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* (*Santa Caterina*, C-304/05, Rink. p. I-7495) 58 punktas.

negali likti jokios pagrįstos mokslinės abejonės [21], su sąlyga, jog šios institucijos remiasi geriausiais šios srities mokslo duomenimis [22].

52. Nei iš Ispanijos argumentų, nei iš bylos medžiagos dokumentų negalima daryti prielaidos, kad siekiant išsaugoti kurtinius buvo atliktas toks įvertinimas.

53. Pateiktuose dokumentuose sutikimui atviro tipo kasykloje „Nueva Julia“ planuojamai veiklai gauti kurtiniai net neminimi.

54. Ispanija atkreipia dėmesį į tai, kad sprendime duoti sutikimą atviro tipo kasykloje „Ladrones“ planuojamai veiklai konstatuojama, jog galimas šio projekto poveikis kurtiniams buvo pakankamai ištirtas ir įvertintas [23]. Tačiau tai tik priežiūros institucijos patvirtinimas, todėl jis negali būti laikomas tinkamu poveikio įvertinimo įrodymu. Atitinkamo dokumento Ispanija nepateikė.

55. Nors Ispanija pabrėžia, kad kurtinių poravimosi vietos nenukentės, vis dėlto dar negalima daryti išvados, kad kurtiniams nebus daromas poveikis nei viename jų vystymosi etape. Pirmiausia neatmestina prielaida, kad bus trukdoma naudotis minėtu kritiniu arealu, patenkančiu į abiejų atviro tipo kasyklų poveikio zoną.

56. Galiausiai Ispanija remiasi minėtu 2005 m. tyrimu, kuriame analizuojamas galimas „Fonfria“ kasyklos poveikis, taip pat kompleksinis poveikis kartu su kitais atviro tipo kasyklų projektais. Tačiau šiuo atveju galima nenagrinėti klausimo, ar šiuo tyrimu pakankamai ištirtas „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ poveikis kurtinių apsaugai paukščių apsaugos zonoje „Alto Sil“. Remiantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalimi, galimas projekto poveikis privalo būti įvertintas prieš duodant sutikimą planuojamai veiklai [24]. Tačiau šioje byloje nagrinėjami sutikimai buvo duoti dar 2003 m.

57. Be to, kaip teisingai pabrėžia Komisija, šiame tyrime konstatuojama, kad prieš tai atliktais poveikio įvertinimais nebuvo tinkamai išnagrinėtas minėtų projektų poveikis [25].

21 — Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (minėto 13 išnašoje) 59 ir 67 punktai; Sprendimo *Castro Verde* (minėto 20 išnašoje) 24 punktas ir Sprendimo *Komisija prieš Airiją* (minėto 15 išnašoje) 258 punktas.

22 — Sprendimo *Santa Caterina* (minėtas 20 išnašoje) 59 punktas.

23 — Tripliko 20 punkto 4 išnaša su nuoroda į 2003 m. lapkričio 24 d. duotą sutikimą šiam projektui, atsiliepimo į ieškinį priedų 105 ir paskesni puslapiai.

24 — Sprendimo *Santa Caterina* (minėtas 20 išnašoje) 72 punktas.

25 — Ieškinio priedų p. 240.

58. Kadangi „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ projektai nebuvo tinkamai įvertinti, vadinasi, davus sutikimą šiose kasyklose planuojamai veiklai neišvengiamai pažeistos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalys. Sutikimas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį turėtų būti duodamas su sąlyga, kad kompetentingos valdžios institucijos įsitikino, jog planas arba projektas neturės žalingo poveikio nagrinėjamos teritorijos vientisumui [26]. Tačiau neturėdamos galimo poveikio įvertinimo jos negalėjo būti įsitikinusios.

59. Dėl tų pačių priežasčių neįvykdytos sąlygos duoti sutikimą pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį. Šioje nuostatoje numatoma, kad jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo pagal šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šį planą ar projektą vis dėlto būtina įgyvendinti dėl privalomųjų viršesnio viešojo intereso pagrindų, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti [27].

60. Ispanija pabrėžia kasybos reikšmę vietos ekonomikai ir teigia, kad kurtinių apsaugai daromas nedidelis poveikis. Tačiau be tinkamo poveikio vertinimo šie argumentai neturi reikšmės.

61. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį galima taikyti tik po to, kai plano ar projekto poveikis yra išnagrinėtas pagal šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalį. Informacija apie šį poveikį, atsižvelgiant į apsaugos tikslus, susijusius su nagrinėjama teritorija, yra būtina sąlyga norint taikyti minėto 6 straipsnio 4 dalį, nes neturint šių duomenų jokia šios leidžiančios nukrypti nuostatos taikymo sąlyga negali būti įvertinta. Nagrinėjant galimus privalomuosius viršesnio viešojo intereso pagrindus ir tai, ar yra mažiau žalingų alternatyvų, iš tiesų reikalaujama palyginti tai su žala, kuri būtų padaryta teritorijai vykdant nagrinėjamą planą ar projektą. Be to, reikia tiksliai nustatyti šiai vietovei daromą žalą, kad būtų galima apibrėžti, kokių kompensacinių priemonių gali prireikti [28].

26 — Sprendimas *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (minėtas 13 išnašoje, 56 ir 57 punktai); Sprendimas *Castro Verde* (minėtas 20 išnašoje, 20 punktas) ir Sprendimas *Santa Caterina* (minėtas 20 išnašoje, 58 punktas).

27 — Sprendimas *Santa Caterina* (minėtas 20 išnašoje, 81 punktas).

28 — Sprendimo *Santa Caterina* (minėtas 20 išnašoje) 83 punktas.

62. Todėl davusi sutikimą atviro tipo kasyklose „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ planuojamai veiklai ir tinkamai neįvertinusi galimo šių projektų poveikio, Ispanija neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalis.

1. Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies taikymo

B — *Dėl poveikio paukščių apsaugos zonai „Alto Sil“*

65. Pirmiausia reikia patikrinti, ar Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis taikytina šių projektų poveikiui. Ši nuostata nėra taikoma bet kokiam saugomų teritorijų pablogėjimui arba jų trikdymui. Teisingumo Teismas yra konstatavęs, jog aplinkybė, kad buvo leista vykdyti planą ar projektą taikant Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje numatytą procedūrą, reiškia, jog pagal šį planą ar projektą saugomoje teritorijoje pradedamos veiklos atžvilgiu 6 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos bendros apsaugos normos taikyti tuo pat metu nereikia [29].

63. Antrojo ieškinio pagrindo antroje dalyje Komisija tvirtina, kad Ispanija neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, nes nesiėmė reikiamų priemonių užkirsti kelią neigiamam atviro tipo kasyklų „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, „Ampliación de Feixolín“ ir „Nueva Julia“ eksploatavimo poveikiui SAT „Alto Sil“.

66. Todėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis taikoma priemonėms, jau įgyvendintoms išplečiant „Feixolín“ kasyklą („Ampliación de Feixolín“). Jos buvo įgyvendintos negavus planuojamos veiklos sutikimo, todėl 6 straipsnio 3 ir 4 dalių dar nebuvo įmanoma taikyti.

64. Pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį „valstybės narės imasi priemonių, siekdamos šia nuostata reglamentuojamose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu“.

67. Be to, iš ankstesnio įvertinimo pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalis rezultato matyti, kad 6 straipsnio 2 dalis taikoma ir vertinant „Nueva Julia“ projekto poveikį. Jei

29 — Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (minėtas 13 išnašoje) 35 punktas.

sutikimas planuojamai veiklai buvo suteiktas nesilaikant direktyvos 6 straipsnio 3 dalies, šio straipsnio 2 dalies pažeidimą SAT atžvilgiu galima konstatuoti nustačius buveinės blogėjimą arba rūšių, kurioms saugoti buvo įsteigta nagrinėjama teritorija, trikdymą [30].

68. Tačiau gali atsirasti kliūčių taikyti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį atviro tipo kasyklų „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ ir „Fonfría“ poveikiui, nes šiose kasyklose planuojamos veiklos sutikimas buvo duotas anksčiau nei buvo pradėtas taikyti teritorijos apsaugos režimas pagal Buveinių direktyvą.

69. Teisingumo Teismas jau konstatavo, kad projektui, jeigu jam buvo duotas sutikimas prieš pasibaigiant Buveinių direktyvos perkėlimo terminui, arba sutikimo davimo procedūra buvo pradėta prieš atitinkamai valstybei narei stojant į Europos Sąjungą, netaikomos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies nuostatos dėl jo poveikio atitinkamai teritorijai *ex ante* įvertinimo [31]. Taigi būtų netinkama apsunkinti nacionaliniu lygmeniu ir taip sudėtingas procedūras, oficialiai pradėtas prieš pasibaigiant šios direktyvos perkėlimo terminui, ir jas pavėlinti dėl direktyva nustatytų specifinių reikalavimų ir ją taikyti jau susidariusioms situacijoms [32].

70. Tačiau ši Teisingumo Teismo praktika yra susijusi tik su proceso teisės aspektais. Teisingumo Teismas kelis kartus pabrėžė, kad materialieji teritorijos apsaugos reikalavimai pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį išlieka galioti ir davus planuojamos veiklos sutikimą. Taip šia nuostata leidžiama užtikrinti pagrindinį tikslą — aplinkos kokybės išsaugojimą ir apsaugą, įskaitant natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugą, kaip apibrėžta direktyvos pirmoje konstatuojamojoje dalyje, jeigu pagal 6 straipsnio 3 dalį vėliau toks planas ar projektas, kuriam duotas sutikimas, net ir nesant kompetentingų nacionalinių institucijų klaidų, gali sukelti tokius pablogėjimus ar didelius trikdymus [33]. Be to, 6 straipsnio 2 dalimi gali būti įpareigojama

30 — Sprendimo *Santa Caterina* (minėtas 20 išnašoje) 94 punktas; mano 2007 m. balandžio 19 d. išvados šioje byloje 62 punktas; dar žr. Sprendimo *Komisija prieš Airiją* (minėtas 15 išnašoje) 263 punktą ir mano 2006 m. rugsėjo 14 d. išvados šioje byloje 173 punktą.

31 — 2006 m. kovo 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją* (*Lauteracher Ried*, C-209/04, Rink. p. I-2755) 53–62 punktai ir 2010 m. sausio 14 d. Sprendimo *Stadt Papenburg* (C-226/08, Rink. p. I-131) 48 punktas.

32 — Sprendimo *Lauteracher Ried* (minėtas 31 išnašoje) 57 punktas su nurodyta Teisingumo Teismo praktika, susijusia su PAV direktyva).

33 — Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (minėtas 13 išnašoje) 37 punktas.

atlikti vėlesnę duoto sutikimo peržiūrą [34]; todėl prieš pasibaigiant Buveinių direktyvos perkėlimo terminui projekto, kuriam duotas sutikimas, įgyvendinimas patenka į šios nuostatos taikymo sritį [35].

71. Vadinasi, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi valstybės narės įpareigojamos net ankstesnių projektų atžvilgiu imtis priemonių, būtinų, kad būtų užkirstas kelias apsaugos teritorijų bloginimui ar jų trikdymui. Teisėti sutikimo turėtojų interesai turi būti prireikus patenkinami skiriant kompensaciją.

72. Ši Teisingumo Teismo praktika neprieštarauja draudimui teisės normas taikyti atgaline data. Nauja teisės norma iš principo taikoma nuo jos įsigaliojimo. Nors ji netaikoma galiojant ankstesniam įstatymui susiklosčiusioms ir galutinai įsitvirtinusioms teisinėms situacijoms, ji taikoma būsimoms jų pasekmėms [36]. Todėl, pavyzdžiui, naujos teisės normos dėl patentų apsaugos gali apriboti esamų patentų apsaugos apimtį [37]. Panašiai yra ir su jau duotais sutikimais projektams, kurie gali pabloginti apsaugos teritorijas ar jas smarkiai sutrikdyti. Įsteigus apsaugos teritoriją tais sutikimais galima naudotis tik tiek, kiek jie yra suderinami su teritorijos saugojimu.

73. Dėl kurtinių apsaugos sumetimų atmetama galimybė ginti teisėtus lūkesčius gauti galutinį (neatšaukiamą) sutikimą vien todėl, kad darytina prielaida, jog „Alto Sil“ teritorijai, jau prieš patvirtinant ją kaip paukščių apsaugos zoną, buvo taikomi griežti faktinės paukščių apsaugos zonos apsaugos reikalavimai pagal Paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalies pirmą sakinį [38], net jei Komisija nenurodė šios nuostatos pažeidimo. Todėl projektams, kurie gali pabloginti teritoriją arba ją reikšmingai trikdyti, iš principo jau nuo Ispanijos įstojimo į Europos ekonominę bendriją 1986 m. [39] nebeturėjo būti duodami sutikimai planuojamai veiklai [40].

34 — 2005 m. spalio 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (C-6/04, Rink. p. I-9017) 58 punktas.

35 — Sprendimo *Stadt Papenburg* (minėtas 31 išnašoje) 49 punktas.

36 — 2010 m. liepos 6 d. Sprendimo *Monsanto Technology* (C-428/08, Rink. p. I-6765) 66 punktas ir 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Stichting Natuur en Milieu* (C-266/09, Rink. p. I-13119) 32 punktas.

37 — Sprendimo *Monsanto Technology* (minėtas 36 išnašoje) 69 punktas.

38 — Žr. 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* (*Basses Corbières*, C-374/98, Rink. p. I-10799) 47 ir 57 punktus; 2007 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* (*Valloni e steppe pedegarganiche*, C-388/05, Rink. p. I-7555) 18 punktą ir 2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* (*Kanal Segarra-Garrigues*, C-186/06, Rink. p. I-12093) 26 punktą.

39 — Žr. 1993 m. rugpjūčio 2 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* (*Santoña* pelkės, C-355/90, Rink. p. I-4221) 11 punktą.

40 — Šiuo atveju padėtis panaši į Sprendime *Komisija prieš Italiją* (*Valloni e steppe pedegarganiche*, minėtas 38 išnašoje) nagrinėjamą padėtį.

74. Todėl projektų, kuriems buvo duoti sutikimai prieš įsteigiant SAT „Alto Sil“, poveikis patenka į Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies taikymo sritį.

2. Dėl projektų poveikio

a) Dėl užimto ploto

75. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi reikalaujama imtis priemonių siekiant saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas siekiant šios direktyvos tikslų.

76. Kadangi šiame ieškinio pagrinde kalbama apie SAT, pagrįstą Paukščių direktyva, svarbus yra ne tiesioginis galimas šios teritorijos natūralių buveinių bloginimas, bet paukščių, kurių apsaugai buvo įsteigta SAT (šioje byloje — kurtinių), buveinių bloginimas ir galimas šių rūšių trikdymas.

77. Šiuo atveju paminėtina, kad buveinės pirmiausia blogėja, kai jų plotą užima konkretūs projektai (tai bus aptarta a punkte). Tačiau reikėtų ištirti ir trikdymus, kurie gali kilti dėl triukšmo ir vibracijos iš gretimų teritorijų (tai bus aptarta b punkte) ir projektų sukuriamus barjerus (tai bus aptarta c punkte).

78. Visi Komisijos kritikuoti projektai užima plotą, kuriuo negalės naudotis Kantabrijos kurtiniai bent tuo metu, kai eksploatuojamos atviro tipo kasyklos, bet galbūt ir vėliau — per tam tikrą natūralios buveinės atkūrimo laikotarpį. Užimti plotai blogina SAT, kaip apibrėžta Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje, jei taip padaromas neigiamas poveikis paukščių rūšių, kurių apsaugai įsteigta SAT, apsaugai [41].

79. Tačiau „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ ir „Nueva Julia“ kasyklos išsidėsčiusios už SAT „Alto Sil“ ribų. Todėl jų užimamas plotas tiesiogiai neprisideda prie teritorijos bloginimo.

41 — Sprendimo *Komisija prieš Italiją* (*Valloni e steppe pedegarganiche*, minėtas 38 išnašoje) 22 ir 27 punktai.

80. Priešingai, atviro tipo „Fonfría“, „Feixolín“ ir „Ampliación de Feixolín“ kasyklos užima dalį pačios SAT ploto. Komisija teigia, kad dėl šių kasyklų buvo sunaikintas kurtiniams tinkamas buveinės tipas 9230 — Galicijos ir Portugalijos ąžuolynai su *Quercus robur* ir *Quercus pyrenaica*.

81. Tačiau nei „Feixolín“, nei „Ampliación de Feixolín“ atveju Komisija nepateikia atitinkamų įrodymų. Ji niekam neprieštaraujant tvirtina, kad minėta buveinė egzistavo dar 2008 m. ir tiesiogiai ribojosi su „Feixolín“ kasyklos *išorine* riba. Tačiau ši aplinkybė neleidžia daryti išvados, kad nuo 2000 m. šios kasyklos *teritorijoje* ši buveinė buvo sunaikinta. Jei ši buveinė kada nors egzistavo kasyklos teritorijoje, ji galėjo būti sunaikinta dar prieš 2000 m. įsteigiant SAT. Be to, bent jau „Feixolín“ kasykla, remiantis minėtu 2005 m. tyrimu, šio buveinės tipo nepaveikė [42]. Nors dėl „Ampliación de Feixolín“ tame tyrime nurodoma, kad šis buveinės tipas neteko 19,9 ha [43], vis dėlto minėtas projektas iki šiol buvo įgyvendintas tik trečdalyje numatyto kasybos ploto [44]. Todėl neatmestina prielaida, kad buveinės tipas 9230 užima tik už iki šiol panaudoto ploto ribų plytinčią teritoriją.

82. Priešingai, „Fonfría“ kasykla, remiantis Ispanijos pateiktu 2005 m. tyrimu, sunaikino 17,92 ha kurtiniams tinkamo buveinės tipo 9230 — Galicijos ir Portugalijos ąžuolynai su *Quercus robur* ir *Quercus pyrenaica* [45]. Sutikimas šiuo projektu planuojamai veiklai buvo duotas 1999 m. liepos mėn. ir, remiantis bylos medžiaga, šis projektas buvo pradėtas įgyvendinti nuo 2001 m. [46], t. y. jau įsteigus SAT.

83. Ši intervencija į SAT kokybiniu požiūriu yra rimtesnė už atvejį, kai panašaus dydžio Italijos SAT būsimoje slidinėjimo trasoje buvo iškirsta apie 2 500 medžių. Teisingumo Teismas tuomet nusprendė, kad buvo pažeista Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis [47]. Ištisus metus eksploatuojama atviro tipo kasykla daug labiau trukdo paukščiams naudotis vietove negu slidinėjimo trasa, kuri naudojama tik žiemą.

84. Ispanija teigia, kad atitinkami plotai neturėjo jokios reikšmės kurtinių apsaugai. Vis dėlto ji pateikia tik vieną argumentą, kad ten nebuvo poravimosi vietų. Tačiau poravimasis sudaro tik vieną kurtinių biologinio ciklo dalį. Todėl netgi Ispanijos pateiktame 2005 m. tyrime konstatuojama, kad sunaikinus augaliją padaryta žala kurtiniams [48].

42 — Ieškinio priedų p. 235.
43 — Ieškinio priedų p. 235.
44 — Dėl darbų apimties žr. atsakymo į ieškinį priedų p. 442.
45 — Ieškinio priedų p. 235.
46 — Žr. ieškinio priedų p. 497.
47 — Sprendimo *Santa Caterina* (minėtas 20 išnašoje) 95 punktas.
48 — Ieškinio priedų p. 232.

85. Vadinasi, „Fonfría“ projekto įgyvendinimas prisidėjo prie SAT „Alto Sil“ pablogėjimo, nes 17,92 ha teritorijoje buvo sunaikintas buveinės tipas 9230 — Galicijos ir Portugalijos ąžuolynai su *Quercus robur* ir *Quercus pyrenaica*, kuriuo galėjo naudotis kurtiniai.

b) Dėl poveikio gretimiems plotams

86. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi taip pat reikalaujama vengti rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas siekiant šios direktyvos tikslų.

87. Šios apsaugos apimtis labai plati, nes nereikia įrodyti, kad trikdymas yra reikšmingas; remiantis šios nuostatos tekstu, pakanka, kad šis trikdymas gali potencialiai sukelti reikšmingą poveikį.

88. Kaip jau minėta, iš bylos medžiagos matyti, kad gali atsirasti trikdymų dėl triukšmo, sklindančio iki keturių kilometrų atstumu, ir dėl vibracijos, juntamos iki 300 m atstumu. Taip pat šalys sutaria, kad kurtiniai yra labai jautrūs. Remiantis Komisijos pateiktu žemėlapiu [49], įvairius kritinius kurtinių arealus nuo aptariamų atviro tipo kasyklų skleidžiamo triukšmo ir vibracijos zonų skiria mažesnis nei nurodytas atstumas.

89. Tačiau, remiantis 2005 m. tyrimu, tokio pobūdžio trikdymai nėra laikytini reikšmingais kurtiniams, nes šios rūšies populiacija mažėjo visuose jos paplitimo arealo pakraščiuose. Tai pasakytina ir apie vietas, kur nėra kasyklų. Tose vietose populiacija kartais nyko netgi kur kas sparčiau [50]. Kaip teisingai pabrėžia Ispanija, atviro tipo kasyklų sukeliami trikdymai nelaikomi pavojingais kurtiniams ir kituose bylos medžiagą sudarančiuose dokumentuose. Vadinasi, Komisija nepateikė būtino įrodymo, kad triukšmo ir vibracijos sukeliami trikdymai apskritai gali būti reikšmingi.

90. Tačiau kitaip traktuotinas kritinis arealas AS-09, poravimosi vieta „Robledo El Chano“, kuri tiesiogiai ribojasi su atviro tipo „Fonfría“

49 — Ieškinio priedų I planas, p. 48. Kadangi nurodytas mastelis yra klaidingas, atstumai buvo apskaičiuoti *Google Maps Distance* skaičiuotuvu (http://www.daftlogic.com/projects-google-maps-distance-calculator.html).

50 — Ieškinio priedų p. 239.

kasykla. Ispanijos duomenimis, ši poravimosi vieta nebenaudojama jau nuo devintojo dešimtmečio pabaigos [51]. Tačiau Ispanijos pateiktame Kastilijos ir Leono regiono populiacijų surašyme [52] nurodoma, kad ši vieta 1999 m. dar buvo naudojama ir tik atlikus patikrą 2003 m. nustatyta, kad ji nebeužimta.

91. Minėtas populiacijų surašymas yra vienintelis bylos medžiagos dokumentas, iš kurio matyti, kad jis pagrįstas tikslingu kurtinių stebėjimu šiame areale. Todėl jis vertingesnis už niekuo nepagrįstus tvirtinimus, pvz., 2005 m. tyrime, kad poravimosi vieta buvo palikta anksčiau. Kadangi surašymą atliko Ispanijos institucijos ir Ispanija nei jį ginčija, nei argumentuotai paneigia, juo pateikiama pakankamai įrodymų, kad kurtiniai šią poravimosi vietą paliko tuo pačiu metu, kai buvo pradėta eksploatuoti atviro tipo „Fonfría“ kasykla.

92. Be to, iš dviejų pripažintų ekspertų, kurie taip pat dalyvavo rengiant Ispanijos planą dėl Kantabrijos kurtinių išsaugojimo, rašto matyti, kad kurtiniai pasitraukė bent iš tų miško plotų, kurie yra labai arti atviro tipo kasyklų [53]. Todėl darytina išvada, kad eksploatuojama atviro tipo „Fonfría“ kasykla šiuo konkrečiu atveju trikdė kurtinius ir jie nustojo naudotis poravimosi vieta „Robledo El Chano“.

93. Vadinasi, eksploatuojama atviro tipo „Fonfría“ kasykla reikšmingai trikdė kurtinius poravimosi vietoje „Robledo El Chano“.

c) Dėl atviro tipo kasyklų sukuriamų barjerų

94. Galiausiai Komisija tvirtina, kad atviro tipo kasyklos prisideda prie kurtinių subpopuliacijų izoliavimo, nes užtveria koridorius, šias subpopuliacijas jungiančius kitomis populiacijomis.

95. Šiuo atveju Komisija remiasi minėtu dviejų pripažintų ekspertų raštu [54]. Jie kritikuoja įvairius atviro tipo kasyklų projektus šiauriniame Silo upės krante, tarp jų — atviro tipo „Fonfría“, „Feixolín“ ir „Ampliación de

51 — Ieškinio priedų p. 227.

52 — *Situación del urogallo en Castilla y Leon*, atsakymo į ieškinį priedų p. 307 ir 318.

53 — Ieškinio priedų p. 651.

54 — Ieškinio priedų 650 ir paskesni puslapiai.

Feixolín“ kasyklas. Ekspertai teigia, kad visi šie projektai izoliuotų pietines kurtinių populiacijas SAT „Alto Sil“ ir galėtų paspartinti jų išnykimą.

96. Saugomų rūšių subpopuliacijų izoliavimas iš principo laikytinas neigiamu poveikiu atitinkamai saugomai teritorijai [55].

97. Tačiau atviro tipo „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ ir „Nueva Julia“ kasyklos yra išsidėsčiusios už migracijos koridorių, kuriems daromas neigiamas poveikis, nurodomas minėtame rašte, ribų [56]. Todėl jos neprisideda prie aptariamų subpopuliacijų izoliacijos.

98. Kalbant apie „Fonfría“, „Feixolín“ ir „Ampliación de Feixolín“, pasakytina, kad nors Ispanija prieštarauja Komisijos teiginiams šiuo klausimu, ji nepateikia jokių argumentų, kuriais būtų galima paneigti (mokslo argumentais pagrįstą) šią kritiką. Be to, Ispanijos plane dėl kurtinių išsaugojimo subpopuliacijų izoliacija taip pat pripažįstama pavojumi šiai rūšiai.

99. Todėl konstatuotina, kad atviro tipo „Fonfría“, „Feixolín“ ir „Ampliación de Feixolín“ kasyklų sukeliami trikdymai yra reikšmingi tiek, kiek jie prisideda prie kurtinių subpopuliacijų izoliacijos.

d) Tarpinė išvada

100. Apibendrinant konstatuotina, kad įgyvendinus „Fonfría“ projektą pablogėjo SAT „Alto Sil“, nes 17,92 ha plote buvo sunaikintas buveinės tipas 9230 — Galicijos ir Portugalijos ąžuolynai su *Quercus robur* ir *Quercus pyrenaica*, kuriuo galėjo naudotis kurtiniai. Be to, ši atviro tipo kasykla reikšmingai trikdė kurtinius poravimosi vietoje „Robledo El Chano“. Galiausiai atviro tipo „Fonfría“, „Feixolín“ ir „Ampliación de Feixolín“ kasyklų bendrai sukeliami trikdymai yra reikšmingi tiek, kiek jie prisideda prie kurtinių subpopuliacijų izoliacijos.

3. Dėl Ispanijos atsakomybės

101. Kyla klausimas, ar šio faktinio padėties pablogėjimo ir trikdymų pakanka siekiant įrodyti, kad Ispanija neįvykdė

55 — Žr. 2010 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* (Iberijos lūšis, C-308/08, Rink. p. I-4281) 25 punktą.

56 — Žr. ieškinio priedų p. 653 esantį žemėlapį ir p. 48 pateiktą įvairių projektų planą.

įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

102. Šiuo požiūriu reikia atskirti projektus „Fonfría“ ir „Feixolín“, kuriems duotas sutikimas, nuo projekto „Ampliación de Feixolín“, kuriam sutikimas neduotas.

103. Valstybė narė yra visiškai atsakinga už poveikį, kai priėmė sprendimą duoti sutikimą projektams. Šis principas taikomas ir tuomet, jei apsaugos nuostatos vėliau griežtinamos. Kompetentingos institucijos yra informuojamos ir gali imtis būtinų priemonių. Todėl Ispanija atsakinga už projektų „Fonfría“ ir „Feixolín“ pasekmes.

104. Valstybė narė nėra tiesiogiai atsakinga už privačių asmenų veiksmus ir jų pasekmes, jei tiems veiksmams atlikti nedavė sutikimo. Tačiau Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje nustatoma prievolė imtis priemonių, kad būtų išvengta neigiamo poveikio saugomoms teritorijoms, taip pat apima priemones, skirtas žalingiems privačių asmenų veiksmams uždrausti arba juos bent kuo greičiau nutraukti.

105. Remiantis bylos medžiaga, „Ampliación de Feixolín“ kasykla buvo eksploatuojama bent nuo 2005 m. be tam reikiamo sutikimo, o kompetentingos institucijos tai žinojo [57]. Tačiau Ispanija uždraudė šią veiklą tik 2009 m. lapkričio 6 d. Todėl ne mažiau kaip ketverius metus buvo taikstomasi su Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 daliai prieštaraujančia padėtimi, nors ji smarkiai trikdė SAT „Alto Sil“. Vadinasi, Ispanija neskubėjo imtis būtinų priemonių.

4. Dėl neigiamo poveikio kurtiniams pateisinimo

106. Tačiau padėties pabloginimas ir trikdymai galėtų būti pateisinami.

107. Šiuo atveju taip pat reikia atskirti projektus „Fonfría“ ir „Feixolín“, kuriems duodas sutikimas, nuo projekto „Ampliación de Feixolín“, kuriam sutikimas neduotas.

108. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje nenumatomas (kaip ir faktinių paukščių apsaugos zonų apsaugos pagal Paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalį atveju) joks pateisinimas remiantis viršesniais interesais.

57 — 2005 m. tyrime (ieškinio priedų p. 235) šis projektas apibrėžiamas kaip „explotacion activa“.

Buveinių direktyvoje teritorijos apsauga yra pagrįsta idėja, kad saugomų teritorijų blogėjimui arba jų reikšmingam trikdymui bet kuriuo atveju privalo būti gautas leidimas (ir, jei reikia, pateiktas pateisinimas!) remiantis 6 straipsnio 3 ir 4 dalimis. Jei toks pritarimas pagrįstas tinkamu poveikio vertinimu, iš principo nebėra reikalo taikyti 6 straipsnio 2 dalies [58].

109. Projektui „Ampliación de Feixolín“ būtų reikėję sutikimo pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalių procedūrą. Taip, esant tam tikroms aplinkybėms, jį būtų galima pateisinti, nepaisant galimo neigiamo poveikio SAT „Alto Sil“. Tačiau kadangi ši procedūra nebuvo taikyta, projektas negali būti pateisinamas.

110. Projektams „Fonfría“ ir „Feixolín“ dar nebuvo galima taikyti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalių. Tačiau būtų neteisinga projektų, kuriems *ratione temporis* nebuvo taikomas *ex ante* vertinimas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalis, atžvilgiu atimti galimybę pasinaudoti nukrypti leidžiančia nuostata, numatyta 6 straipsnio 4 dalyje. Taip šie projektai būtų griežčiau apribojami už vėlesnius projektus, kuriems galima visiškai taikyti 6 straipsnio 2–4 dalis.

111. Todėl ir *senų projektų* atveju leistinas saugomų teritorijų bloginimas arba jų reikšmingi trikdymai pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, jei įvykdomos 6 straipsnio 4 dalies materialiosios sąlygos, t. y. egzistuoja privalomieji viršesnio viešojo intereso pagrindai, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, nėra kitų alternatyvių sprendimų ir imamasi kompensacinių priemonių, būtinų bendram *Natura 2000* vientisumui užtikrinti.

112. Nors nereikia atlikti formalaus poveikio vertinimo pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, ši valstybių narių laisvė savo nuožiūra taikyti pateisinimą yra ribojama. Jos turi rūpestingai ir nešališkai išnagrinėti visas svarbias konkretaus atvejo aplinkybes ir užtikrinti, kad jomis bus galima pagrįsti padarytas išvadas [59]. Todėl tai, kad reikia įvertinti interesus, išanalizuoti alternatyvas ir taikyti kompensacines priemones, reiškia, kad

58 — Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (minėtas 13 išnašoje) 35 punktas.

59 — Dėl Komisijos diskrecijos kontrolės žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Industrias Químicas del Vallés prieš Komisiją* (C-326/05 P, Rink. p. I-6557) 77 punktą ir 2008 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Nyderlandai prieš Komisiją* (C-405/07 P, Rink. p. I-8301) 55 punktą ir juose nurodytą teismo praktiką.

prieš tai būtina tinkamai įvertinti pateisinimo reikalaujantį poveikį [60].

113. Šioje byloje Ispanija pabrėžia tikslą sumažinti priklausomybę nuo išorės energijos šaltinių (energijos tiekimo saugumą) ir kasybos reikšmę vietos ekonomikai. Be to, remiantis teisinio saugumo principu reikalaujama atsižvelgti į interesą gauti galutinius (neatšaukiamus) sutikimus [61].

114. Šiuos interesus reikia pasverti lyginant su neigiamu poveikiu SAT „Alto Sil“.

115. Kurtiniai tiesiogiai netenka santykinai nedidelio jiems tinkamos buveinės ploto, palyginti su bendru šio tipo buveinės plotu SAT. Remiantis standartiniu duomenų formuliaru, buveinės tipas 9230 — Galicijos ir Portugalijos ąžuolynai su *Quercus robur* ir *Quercus pyrenaica*, SAT užima apie 2 600 ha, o remiantis patikimais Ispanijos duomenimis — galbūt net 4 000 ha. Vadinasi, atviro tipo „Fonfría“ kasykla užima mažiau kaip 1 % šio ploto.

116. Žinoma, rimtesnis nuostolis yra prarasta poravimosi vieta ir gresianti pietinių subpopuliacijų izoliacija. Tačiau neatmestina prielaida, kad suinteresuotumas atviro tipo kasyklų projektais nusveria kurtiniams padarytą žalą.

117. Be to, nėra jokių kitų alternatyvų, kurios darytų mažesnę žalą SAT. Akmens anglį galima kasti tik tose vietose (pasinaudojant atviro tipo kasyklos teikiamu sąnaudų pranašumu), kur ji randama tam tikromis sąlygomis. Dauguma kitų suplanuotų kasybos projektų taip pat patenka į SAT, todėl jie turėtų daryti nemažesnį poveikį.

118. Be to, Ispanija atkreipia dėmesį į įvairias priemones, ypač medžioklės, miško darbų, miškų atželdinimo, gaisrų gesinimo ir nykstančių rūšių apsaugos srityse [62], kurios taip pat teiks naudą kurtiniams SAT „Alto Sil“. Gali būti, kad jomis pirmiausia bus kompensuotas tiesioginis kurtinių buveinių naikinimas.

119. Tačiau šioje byloje nereikia priimti galutinio sprendimo nei dėl interesų arba alternatyvų vertinimo, nei dėl kompensacinių priemonių.

60 — Žr. 61 punktą ir minimą Teisingumo Teismo sprendimą.

61 — Žr. 1999 m. birželio 1 d. Sprendimo *Eco Swiss* (C-126/97, Rink. p. I-3055) 46 punktą ir 2004 m. sausio 13 d. Sprendimo *Kühne & Heitz* (C-453/00, Rink. p. I-837) 24 punktą.

62 — Žr. atsakymo į ieškinį priedų 271 ir paskesnius puslapius.

120. Nepadarytas išsamus neigiamo poveikio SAT „Alto Sil“ vertinimas. Kompetentingos institucijos iki šiol dar akivaizdžiai nesuprato, kad poravimosi vietos „Robledo El Chano“ praradimą tikriausiai lėmė atviro tipo „Fonfría“ kasykla ir visiškai neatsižvelgia į galimą subpopuliacijų izoliaciją. Todėl bet koks kompetentingų institucijų atliekamas interesų vertinimas neturi pakankamo pagrindo, o taikant kompensacines priemones irgi neatsižvelgiama į šiuos abu veiksnius.

121. Todėl neigiamas poveikis SAT „Alto Sil“ nėra pateisinamas.

5. Tarpinė išvada dėl antrojo ieškinio pagrindo antros dalies

122. Taigi konstatuotina, kad Ispanija neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, nes nesiėmė būtinų priemonių užkirsti kelią nepateisinamam neigiamam poveikiui SAT „Alto Sil“, kurį padarė atviro tipo „Feixolín“, „Fonfría“ ir „Ampliación de Feixolín“ kasyklų eksploatacija.

C — *Dėl siūlomos Bendrijos svarbos teritorijos (BST) „Alto Sil“ laikinos apsaugos*

123. Trečiajame ieškinio pagrinde Komisija tvirtina, kad Ispanija nuo 1998 m. sausio mėn. dėl „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ ir „Nueva Julia“ akmens anglies kasyklų nepriėmė priemonių, būtinų apsaugoti siūlomos „Alto Sil“ teritorijos ekologinio intereso nacionaliniu lygiu.

124. Pagal Buveinių direktyvą, kiek tai susiję su teritorijomis, kuriose yra natūralių buveinių tipų ir (arba) prioritetinių rūšių ir kurios yra nustatytos įtraukiant jas į Bendrijos sąrašą, valstybės narės turi imtis apsaugos priemonių, kurios yra tinkamos išlaikyti minėtų teritorijų ekologinius požymius. Todėl valstybės narės negali leisti intervencijų, kurios gali rimtai pakenkti šių teritorijų ekologiniams požymiams. Taip yra būtent tuomet, kai intervencija gali smarkiai sumažinti teritorijos plotą arba dėl jos gali išnykti teritorijoje gyvenančios prioritetinės rūšys; arba galiausiai dėl jos gali būti sunaikinta teritorija ar išnykti jos reprezentaciniai požymiai [63].

63 — Sprendimo *Bund Naturschutz in Bayern ir kt.* (minėtas 10 išnašoje) 44 ir 46 punktai; Sprendimo *Stadt Papenburg* (minėto 31 išnašoje) 49 punktas ir Sprendimo *Iberijos lūšis* (minėtas 55 išnašoje) 21 punktas.

125. Jau pripažintas neigiamas poveikis kurtiniams nėra reikšmingas šiam ieškinio pagrindui, nes šios rūšies apsauga užtikrinama SAT „Alto Sil“.

126. Tačiau tiriant neigiamą poveikį SAT buvo konstatuota, kad atviro tipo „Fonfría“ kasykla prisidėjo prie buveinės tipo 9230 — Galicijos ir Portugalijos ąžuolynų su *Quercus robur* ir *Quercus pyrenaica*, kuriuo galėjo naudotis kurtiniai, sunaikinimo 17,92 ha plote [64].

127. Be to, remiantis Ispanijos pateiktu 2005 m. tyrimu [65], eksploatuojant „Fonfría“ kasyklą buvo sunaikintos kitos teritorijos su saugomais buveinių tipais:

— 79,31 ha buveinės tipo 4030 — europiniai sausieji viržynai (0,36 % teritorijoje esančios šios buveinės),

— 16,88 ha buveinės tipo 4090 — endeminiai Vidužemio pajūrio srities kalnų viržynai su dygliakrūmiais (0,64 % teritorijoje esančios šios buveinės),

— 6,76 ha buveinės tipo 6160 — kalninės Ispanijos pievos su eraičinais (*Festuca indigesta*) (1,5 % teritorijoje esančios šios buveinės),

— 76,05 ha buveinės tipo 6510 — žemumų šienaujamos pievos (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (bendras šios buveinės plotas teritorijoje nežinomas),

— 5,63 ha buveinės tipo 8230 — silicinės uolos su pionierine *Sedo-Scleranthion* arba *Sedoalbi-Veroniciondillenii* augalija (0,1 % teritorijoje esančios šios buveinės),

128. Išskyrus buveinės tipą 6510, kuris neminimas formuliare apie teritoriją, kiti buveinės tipai priskiriami siūlomos „Alto Sil“ teritorijos ekologiniams požymiams. Tačiau jiems padarytas neigiamas poveikis nekvalifikuotinas kaip „rimtas“, nes atitinkamos teritorijos sudaro tik mažą šių buveinių tipų dalį siūlomoje teritorijoje [66] ir jos nėra prioritetinės. Juolab jei nuostolis kompensuojamas kitur [67].

129. Svarbesnis yra galimas neigiamas poveikis rudiesiems lokiams, prioritetinei rūšiai pagal Buveinių direktyvos II priedą.

130. Remiantis Komisijos argumentais, atviro tipo kasyklos šiai rūšiai trukdo naudotis teritorijomis, kur jos tiesiogiai eksploatuojamos, ir verčia ją trauktis iš apylinkių.

64 — Žr. 85 punktą.
65 — Ieškinio priedų p. 235.
66 — Žr. 114 punktą.
67 — Žr. 118 punktą.

Remdamasi ekspertų ataskaita, Komisija nustatė 3,5–5 km spindulio atstumą, kuriame juntami trikdžiai. Drauge įvertinus įvairias atviro tipo kasyklas ir kitus trikdymo šaltinius matyti, kad šios trikdymo zonos blokuoja svarbų rudųjų lokių migracijos kelią, Leitarjegoso koridorių [68]. Akivaizdu, kad „Feixolín“ ir „Fonfría“ kasyklos patenka į šio koridoriaus [69] zoną.

131. Šiomis aplinkybėmis Komisija nurodo būtinybę sujungti vakarinį rudųjų lokių paplitimo arealą Kantabrijos kalnuose, kuriam priklauso BST „Alto Sil“, su rytiniu paplitimo arealu, kuris yra už 50–100 km. Tačiau atrodo, kad Leitarjegoso koridorius nėra tiesiogiai sietinas su šia problema. Šiuo atveju pirmiausia kalbama apie šiaurės ir pietų jungtį tarp įvairių subpopuliacijų vakariniame paplitimo areale [70].

132. Šis užblokuotas koridorius akivaizdžiai trukdė išsaugoti ruduosius lokius, tačiau jis per šešerius metus, kai 1998–2004 m. buvo taikoma laikina teritorijos apsauga, negalėjo padaryti rimto neigiamo poveikio siūlomos „Alto Sil“ teritorijos ekologiniams požymiams. Taip pat atrodo neįtikima, kad šis užblokuotas koridorius lemia rudųjų lokių nykimą. Ispanija tvirtino (o jai niekas neprieštaravo), kad vakarinio paplitimo arealo populiacija Kantabrijos kalnuose 1994–2007 m. aiškiai išaugo.

133. Todėl negalima daryti išvados, kad įgyvendinant įvairius atviro tipo kasyklų projektus nesilaikoma siūlomos „Alto Sil“ teritorijos laikinos apsaugos reikalavimų.

D — *Dėl pritarimo projektams, susijusiems su BST „Alto Sil“*

134. Pirmoje ketvirtojo ieškinio pagrindo dalyje Komisija tvirtina, kad Ispanija pažeidė Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalis, nes davė sutikimą atviro tipo „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ ir „Nueva Julia“ kasyklų projektams, tačiau neįvertino šios kasybos galimo poveikio ir bet kuriuo atveju nesilaikė sąlygų, kuriomis būtų galima įgyvendinti projektus, nepaisant jų neigiamo poveikio.

135. „Alto Sil“ teritorijai, kuri patvirtinta kaip SAT pagal Paukščių apsaugos direktyvą,

68 — Ieškinio priedų p. 672 ir 675. Taip pat G. Palomero ir kt. („Cantabrian Brown Bear Trends“, *Ursos* 18 (2), 145 ir paskesni puslapiai (155 [ieškinio priedų p. 742])) nurodo kasybos darbus kaip rudiesiems lokiams migruoti trukdančius veiksnius ir kliūtis.

69 — 1998 m. lapkričio 13 d. Kastilijos ir Leono regiono gamtos apsaugos institucijos vidaus nuomonė, p. 114.

70 — Tai aiškėja ir iš dokumentų LIFE projektui „Corredores de comunicación para la conservación del oso pardo cantábrico“, ieškinio priedų p. 718.

minėtos nuostatos turėjo būti taikomos jau nuo šios teritorijos įsteigimo 2000 m., tačiau teritorijoje, kuri buvo patvirtinta kaip BST pagal Buveinių direktyvą, jos pradėjo galioti tik nuo 2004 m. Iš tiesų Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalyse numatytos apsaugos priemonės turi būti taikomos tik teritorijoms, kurios pagal direktyvos 4 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą įtrauktos į Komisijos patvirtintą teritorijų, atrinktų kaip Bendrijos svarbos teritorijos, sąrašą [71]. Minėta teritorija buvo įtraukta į sąrašą 2004 m.

136. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalių reikalavimai dėl savo pobūdžio gali būti taikomi tik tiems sprendimams duoti sutikimą, kurie buvo priimti po šių nuostatų įsigaliojimo [72].

137. Nors Komisija išvardija elementus, kurie daro neigiamą poveikį BST „Alto Sil“, ji nenurodo jokio projekto, kuriam vykdyti sutikimas buvo duotas nuo 2004 m.

138. Žinoma, procesiniuose dokumentuose aptariamas sutikimas projektu „Ampliación de Feixolín“ planuojamai veiklai, bet Komisija, nagrinėdama šį ieškinio pagrindą, dėl minėto sutikimo kaltinimų nereiškė. Net jeigu Komisija būtų kritikavusi sutikimo davimo tvarką, šiai bylai toks sutikimas nebūtų reikšmingas. Sutikimas buvo duotas tik 2009 m. birželio mėn., t. y. po 2009 m. vasario 1 d., pasibaigus pagrįsta nuomone nustatytam terminui.

139. Be to, triplike pateikiama informacija, kad 2008 m. buvo priimtas sprendimas dėl „Fonfría“ projekto [73], kuriam galbūt taikytos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalys. Tačiau šis sprendimas nebuvo įtrauktas į bylą kaip jos dalykas.

140. Vadinasi, nesant po 2004 m. duoto sutikimo, neįmanoma pažeisti (nors buvo tvirtinta priešingai) 6 straipsnio 3 ir 4 dalių dėl BST „Alto Sil“. Taigi pirma ketvirtojo ieškinio pagrindo dalis yra nepagrįsta.

E — *Dėl neigiamo poveikio BST „Alto Sil“*

141. Galiausiai antroje ketvirtojo ieškinio pagrindo dalyje Komisija tvirtina, kad Ispanija

71 — Žr. 10 išnašoje minėto Sprendimo *Dragaggi ir kt.* 25 punktą ir Sprendimo *Bund Naturschutz in Bayern ir kt.* 36 punktą.

72 — Dėl ankstesnių projektų, įgyvendintų dar nepasibaigus Buveinių direktyvos perkėlimo terminui, žr. Sprendimo *Stadt Papenburg* (minėtas 31 išnašoje) 48 punktą ir generalinės advokatės E. Sharpston 2007 m. gegužės 3 d. išvados byloje *Komisija prieš Italiją* (*Valloni e steppe pedegaranic*he, C-388/05, Rink. p. I-7555) 51 punktą.

73 — Žr. tripliko 7 punktą ir priedą D-1, 19 ir paskesni puslapiai.

dėl atviro tipo „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, „Nueva Julia“ ir „Ampliación de Feixolín kasyklų“ nesiėmė priemonių, reikalautinų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

142. Taip pat buvo konstatuota, kad minėtiems projektams nereikėjo taikyti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalių reikalavimų dėl poveikio BST „Alto Sil“ *ex ante* vertinimo [74]. Tačiau tai nesudaro kliūčių 6 straipsnio 2 dalį taikyti poveikiui, kuris padaromas po to, kai BST įtraukiama į Bendrijos sąrašą [75].

143. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad valstybės narės imasi priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas siekiant šios direktyvos tikslų.

74 — Žr. 134 ir paskesnius punktus.

75 — Žr. 68 ir paskesnius punktus.

1. Dėl teritorijų su saugomais buveinių tipais naikinimo

144. Minėta žala, kurią padarė atviro tipo „Fonfría“ kasykla, užėmusi teritorijas su saugomais buveinių tipais [76], iš principo pablogina BST „Alto Sil“. Tačiau Komisija nenurodė, kokio dydžio žala padaryta po 2004 m. Visai įmanoma, kad medžiai buvo iškirsti pradedant kasybos darbus nuo 2001 m. Nors žalai, padarytai prieš įtraukiant BST į Bendrijos sąrašą, taikomos laikinos BST apsaugos nuostatos [77], Ispanija neprivalėjo užkirsti jai kelio pagal 6 straipsnio 2 dalį.

145. Vis dėlto iš bylos medžiagos galima daryti išvadą, kad jau po to, kai BST buvo įtraukta į Bendrijos sąrašą, „Ampliación de Feixolín“ kasykloje be sutikimo vykdant veiklą buvo padaryta žala teritorijoms, kuriose yra saugomų buveinių tipai. Į pradiniame prašyme dėl sutikimo planuojamai veiklai numatytą 93,9 ha kasybos darbų plotą [78] būtų patekę 77,77 ha

76 — Žr. 126 ir paskesnius punktus.

77 — Žr. 127 ir paskesnius punktus.

78 — Ieškinio priedų p. 212.

saugomų buveinių tipų [79]. Darbai be sutikimo buvo vykdomi 35,24 ha plote [80]. Net jei darytume prielaidą, kad eksploatacija be sutikimo būtų vykdyta tik teritorijose, kur nėra saugomų buveinių tipų, dėl jos vis tiek būtų prarasta 19 ha saugomų buveinių tipų. Ispanijos vyriausybės pateiktoje ataskaitoje apie atitinkamų teritorijų padėtį patvirtinami tokie skaičiavimai, nes, remiantis šia ataskaita, mažų mažiausiai turėtų nukentėti augalija [81].

146. Kaip jau buvo konstatuota nagrinėjant neigiamą poveikį SAT „Alto Sil“, už šio projekto poveikį atsakomybę turi prisiimti Ispanija [82], o bet koks pateisinimas turi būti atmestinas [83].

147. Todėl Ispanija neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, nes nesiėmė priemonių, būtinų siekiant sutrukdyti atviro tipo „Ampliación de Feixolín“ kasyklos veikla naikinti minėtos direktyvos I priede nurodytus buveinės tipus BST „Alto Sil“ viduje.

79 — Ieškinio priedų p. 235: 45,64 ha buveinės tipo 4030 — europiniai sausieji viržynai, 6,52 ha buveinės tipo 8220 — chazmofitų augalija uolų šlaituose ant silikatinių substratų ir 19,09 ha buveinės tipo 9230 — Galicijos ir Portugalijos ąžuolynai su *Quercus robur* ir *Quercus pyrenaica*.

80 — Atsakymo į ieškinį priedų p. 442.

81 — Žr. tripliko priedų p. 40.

82 — Žr. 104 ir paskesnius punktus.

83 — Žr. 109 punktą.

2. Dėl gretimų plotų naikinimo ir barjerų

148. Dar iki 2004 m. aprašytas rudųjų lokių trikdymas vietovėse, esančiose netoli atviro tipo kasyklų ir Leitarjegoso koridoriaus (svarbaus rudųjų lokių migravimo maršruto) [84], tęsėsi ir įtraukus šią teritoriją į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą.

149. Nors šis poveikis anksčiau nebuvo priskiriamas prie „rimto neigiamo poveikio“, kaip apibrėžta Teisingumo Teismo praktikoje dėl laikinos siūlomų teritorijų apsaugos, vis dėlto jis yra reikšmingas atsižvelgiant į Buveinių direktyvos tikslus. Rudieji lokiai ne tik netenka didelės teritorijos, kuria galėtų naudotis, bet ir viena nuo kitos atskiriamos subpopuliacijos. Kuo ilgiau trunka tokia atskirtis, tuo ji reikšmingesnė.

150. Nors 2005 m. tyrime šis neigiamas poveikis nelaikomas reikšmingu [85], antra vertus, jame galimas koridoriaus užtvėrimas nurodomas kaip vienas didžiausių pavojų rudųjų

84 — Žr. 129 ir paskesnius punktus.

85 — Ieškinio priedų p. 237.

lokių populiacijai atkurti [86]. Todėl vadinant šį poveikį nereikšmingu prieštaraujama tame pačiame tyrime pateiktoms išvadoms.

151. Vadinasi, atviro tipo „Feixolín“, „Fonfría“ ir „Ampliación de Feixolín“ kasyklų sukeliamas triukšmas bei vibracija ir Leitarjegoso koridoriaus užtvėrimas dėl egzistuojančių kasyklų laikytina BST „Alto Sil“ trikdymu, kuris yra reikšmingas siekiant išsaugoti rudųjų lokių populiaciją.

152. Kadangi atviro tipo „Feixolín“ ir „Fonfría“ kasyklose planuojamai veiklai buvo duotas sutikimas prieš įtraukiant teritoriją į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, jų keliamas trikdymas iš principo galėjo būti pateisinamas. Šiuo atveju taikomi dar aptariant kurtinių padėtį SAT „Alto Sil“ apibrėžti principai [87].

153. Tačiau kompetentingos institucijos, ypač 2005 m. tyrime, rudiesiems lokiams daromą neigiamą poveikį BST „Alto Sil“ [88] nagrinėjo akivaizdžiai intensyviau negu kurtiniams daromą neigiamą poveikį SAT. Komisija neabejoja dėl šio tyrimo turinio. Todėl tyrimas šiuo atžvilgiu sudaro tinkamą pagrindą rudiesiems lokiams daromam neigiamam poveikiui pateisinti.

154. Tad suprantama, kad Ispanijos institucijos padarė prielaidą, jog yra privalomųjų viršesnio viešojo intereso pagrindų (energijos tiekimo saugumas, darbo vietų išsaugojimas ir galutinis sutikimų pobūdis) toliau eksploatuoti kasyklas, ir atmetė kitas alternatyvas.

155. Minėtoje išvadoje netgi siūlomos priemonės, kurios atrodo tinkamos bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti. Jomis pirmiausia turėjo būti užtikrinta, kad rudieji lokiai galės toliau naudotis Leitarjegoso koridoriumi [89]. Komisijai nekyla abejonių dėl šių priemonių tinkamumo.

156. Tačiau ir šiuo atveju nereikia galutinai nuspręsti, ar padaryta žala faktiškai yra pateisinama. Kaip teigia pati Ispanija, minėtos kompensacinės priemonės iki šiol tik siūlomos, jos dar nebuvo įgyvendintos [90]. Vadinasi, vis dar nesiimta būtinų priemonių *Natura 2000* vientisumui užtikrinti.

86 — Ieškinio priedų p. 256.
87 — Žr. 106 ir paskesnius punktus.
88 — Ieškinio priedų p. 239 ir 255 bei paskesni..
89 — Ieškinio priedų 255 ir paskesni puslapiai.
90 — Žr. tripliko 28 punktą.

157. Todėl fakto, jog nesiimama priemonių BST „Alto Sil“ apsaugoti nuo neigiamo poveikio, daromo dėl atviro tipo „Feixolín“, „Fonfría“ ir „Ampliación de Feixolín“ kasyklų veiklos, negalima pateisinti.

3. Tarpinė išvada dėl antros ketvirtojo ieškinio pagrindo dalies

158. Todėl nesiėmusi priemonių, būtinų užkirsti kelią, kad atviro tipo kasyklų „Feixolín“, „Fonfría“ ir „Ampliación de Feixolín“ eksploatavimu būtų daromas nepateisinamas neigiamas poveikis BST „Alto Sil“, Ispanija pažeidė Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

F — *Dėl PAV direktyvos*

159. Galiausiai reikia pasigilinti į pirmąjį ieškinio pagrindą, kuriame Komisija kritikuoja tai, kaip buvo taikyti PAV direktyvos 2, 3 straipsniai ir 5 straipsnio 1 bei 3 dalys, duodant sutikimą projektais „Fonfría“, „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ planuojamai veiklai. Pirmiausia reikia išsiaiškinti, ar šiuos projektus apskritai reikėjo vertinti remiantis šia direktyva, be to, būtina išnagrinėti paties vertinimo turinį.

1. Dėl būtinybės įvertinti poveikį aplinkai

160. Pagal PAV direktyvos 4 straipsnio 1 dalį šios direktyvos I priede nurodytų projektų poveikis aplinkai turi būti vertinamas. Direktyva 97/11 iš dalies pakeistoje PAV direktyvoje atviro tipo kasyklos, kurių paviršiaus plotas didesnis nei 25 ha, priskiriamos prie I priedo 19 punkto projektų.

161. Todėl atviro tipo „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ kasykloms neabejotinai būtinai reikėjo atlikti poveikio aplinkai vertinimą, nes šiuo atveju kalbama apie atviro tipo kasyklą, kurios paviršiaus plotas didesnis nei 25 ha, kaip apibrėžta PAV direktyvos I priede.

162. Tačiau prašymas dėl planuojamos veiklos sutikimo atviro tipo „Fonfría“ kasykloje buvo pateiktas, remiantis dokumentais [91], 1998 m. kovo 11 d. Pagal Direktyvos 97/11 3 straipsnio 2 dalį prašymams dėl planuojamos veiklos sutikimo, kurie buvo

91 — Atsakymo į ieškinį priedų p. 38.

pateikti iki 1999 m. kovo 14 d., taikoma ne PAV direktyva, iš dalies pakeista Direktyva 97/11 (nors taip teigė Komisija), bet jos pradinė redakcija. Todėl atmestina prielaida, kad pažeista PAV direktyva, iš dalies pakeista Direktyva 97/11.

163. Kyla klausimas, ar šis Komisijos reikalavimas (priešingai jo tekstui ir pagrindui) turi būti aiškinamas taip, kad apima ir pažeidimą pagal pradinę PAV direktyvos redakciją. Tai būtų įmanoma, jei abiejų šių direktyvų redakcijų taikymas šioje byloje smarkiai nesiskirtų.

164. Tačiau tos redakcijos smarkiai skiriasi.

165. Atviro tipo kasyklos, kurių paviršiaus plotas didesnis nei 25 ha, privalo būti vertinamos pagal PAV direktyvos 4 straipsnio 1 dalį ir II priedo 19 punktą tik nuo to laiko, kai buvo padaryti šios direktyvos pakeitimai Direktyva 97/11. O pagal pradinę PAV direktyvos redakciją anglių ir lignito gavyba atviros kasybos būdu reglamentuojama 4 straipsnio 2 dalimi ir II priedo 2 punkto e papunkčiu. Todėl reikėjo įvertinimo tik tuomet, kai, valstybės narės manymu, to reikalavo jų charakteristikos. Šioje byloje neaptartas klausimas, ar buvo būtinas vertinimas.

166. Todėl šis ieškinio punktas nenagrinėtinas.

167. Tik tam atvejui, jei Teisingumo Teismas vis dėlto norėtų pasigilinti į šį klausimą (pvz., jei Ispanija perkėlė pradinę PAV direktyvą taip, kad tokie projektai privalo būti įvertinti) [92], vėliau išnagrinėsiu, ar Komisijos nurodyti poveikio aplinkai vertinimo trūkumai egzistuoja ir kalbant apie atviro tipo „Fonfría“ kasyklą.

2. Dėl išnagrinėto poveikio aplinkai

168. Kalbant apie atitinkamų vertinimų turinį, pažymėtina, jog Komisija tvirtina, kad nebuvo pakankamai ištirtas netiesioginis arba kompleksinis projektų poveikis abiem atitinkamoms rūšims — kurtiniams ir rudiesiems lokiams.

92 — Remiantis poveikio aplinkai deklaracija (ieškinio priedų p. 72), projektas privalėjo būti vertinamas, nes Ispanija atitinkamu būdu perkėlė PAV direktyvos pirminę redakciją.

169. Pagal PAV direktyvos 2 straipsnio 1 dalį turi būti atliekamas projektų, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, vertinimas. 3 straipsnyje aprašomas šio vertinimo turinys, o 5 straipsnyje reglamentuojama pateiktina informacija.

170. Ispanija mano, kad netiesioginio arba kompleksinio poveikio vertinti nebūtina, nes toks vertinimas tik pageidautinas. Ši nuostata grindžiama PAV direktyvos IV priedo 4 punkto pastabos tekstu.

171. Pagal šią pastabą turi būti aprašytas tiesioginis poveikis, taip pat bet koks netiesioginis, antrinis, kompleksinis, trumpalaikis, vidutinio laikotarpio, ilgalaikis, negrįžtamas, grįžtamas, teigiamas ir neigiamas projekto daromas poveikis.

172. Ši PAV direktyvos IV priedo 4 punkto pastaba aiškintina kartu su 5 straipsnio 1 dalimi, kurioje nukreipiama į IV priedą. 5 straipsnio 1 dalimi valstybėms narėms, įgyvendinančioms Bendrijos nuostatą, suteikiama tam tikra diskrecija. Todėl jos imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad, viena vertus, užsakovas pateiktų reikalaujamą informaciją, jeigu jos mano, kad tokia informacija reikalinga tam tikrame sutikimo dėl planuojamos veiklos davimo tvarkos etape ir atsižvelgiant į konkrečias to projekto charakteristikas arba projekto rūšį, taip pat aplinkos savybes, kurioms projektas gali daryti poveikį, ir, antra vertus, būtų galima pagrįstai reikalauti, kad užsakovas surinktų šią informaciją [93].

173. Žodžiu „turi“ [turėtų] (vokiečių k. „sollte“, anglų k. „should“, prancūzų k. „devrait“) PAV direktyvos IV priedo 4 punkto pastaboje kitaip išreiškiama ši diskrecija, kurią turi valstybės narės, kai taiko reikalavimus dėl projekto poveikio aplinkai aprašymo. Tačiau teismai gali peržiūrėti šią diskreciją [94].

174. Jos kriterijai nustatomi pirmiausia PAV direktyvos 2 straipsnio 1 dalimi ir 3 straipsniu.

175. Pagal PAV direktyvos 2 straipsnio 1 dalį projekto poveikis aplinkai turi būti vertinamas tada, kai jis gali būti jai reikšmingas. Todėl šio vertinimo turinys negali būti ribojamas tam tikrais formaliais reikalavimais, būtina įvertinti bent jau tą poveikį, kuris gali būti reikšmingas.

176. Tai patvirtina PAV direktyvos 3 straipsnis, kuriame abstrakčiai apibrėžiamas poveikio aplinkai vertinimo turinys. Vertinant

93 — 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Linster* (C-287/98, Rink. p. I-6917) 36 punktas.

94 — Sprendimo *Linster* (minėtas 93 išnašoje) 37 punktas.

poveikį aplinkai kiekvienu konkrečiu atveju nustatomas, apibūdinamas ir įvertinamas tiesioginis ir netiesioginis projekto poveikis žmonėms, gyvūnijai ir augmenijai, dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui ir kraštovaizdžiui, materialinėms vertybėms ir kultūros paveldui bei šių veiksnių sąveikai. Todėl netiesioginis poveikis bet kuriuo atveju įtraukiamas į vertinimą, be to, turi būti atsižvelgiama į kiekvieno atskiro atvejo sąlygas [95].

177. Beje, PAV direktyvos 3 straipsniu kompetentingos institucijos gali būti įpareigojamos surinkti papildomą informaciją tam, kad galėtų kuo visapusiškiau įvertinti tiesioginį ir netiesioginį atitinkamo projekto poveikį įvairiems veiksniams ir jų tarpusavio sąveikai [96].

178. Tačiau dėl atskiro atvejo aplinkybių gali padidėti ir kompleksinio poveikio reikšmė visapusiškam vertinimui. Tą reikšmę pirmiausia pabrėžia faktas, kad į šį poveikį reikia atsižvelgti priimant sprendimą dėl poveikio aplinkai vertinimo būtinybės [97].

179. Todėl reikia atsižvelgti į netiesioginį arba kompleksinį poveikį, jeigu jis, remiantis atskiro atvejo aplinkybėmis, gali būti reikšmingas.

180. Iš diskusijų dėl Buveinių direktyvos taikymo matyti, kad būtent netiesioginiam ir kompleksiniam įvairių atviro tipo kasyklų poveikiui kurtiniams ir rudiesiems lokiams „Alto Sil“ teritorijoje ir greta jos tenka ypatinga reikšmė. Todėl šis poveikis turėjo būti įtrauktas į projektų „Fonfría“, „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ vertinimą.

181. Atviro tipo „Fonfría“ kasyklos poveikio aplinkai tyrime minimi rudieji lokiai ir pastebima, kad jų arealas išsidėstęs šiauriau, todėl jam nedaroma žala [98], ir kurtiniai, kurie naudojasi šiek tiek toliau į vakarus nuo kasyklos nutolusia teritorija [99]. Tačiau akivaizdu, kad šios informacijos nepakanka. Tyrime neminimas nei poveikis abiejų rūšių migracijai, nei poravimosi vieta „Robledo El Chano“.

95 — 2011 m. kovo 3 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją* (C-50/09, Rink. p. I-873) 37 punktas.

96 — Sprendimo *Komisija prieš Airiją* (minėtas 95 išnašoje) 40 punktas.

97 — 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją* (C-392/96, Rink. p. I-5901) 76 punktas.

98 — Ieškinio priedų p. 95.

99 — Ieškinio priedų p. 96.

182. Dokumentuose dėl planuojamos veiklos sutikimo atviro tipo kasykloje „Nueva Julia“ [100] šios abi rūšys net neminimos.

183. Išsamiausia informacija pateikiama dokumentuose dėl planuojamos veiklos sutikimo atviro tipo „Ladrones“ kasykloje. Kalbant apie ruduosius lokius ten daroma išvada, kad buvo prarastos ne tokios reikšmingos teritorijos ir nenutrauktas ryšys tarp subpopuliacijų paplitimo arealų [101]. Tačiau su kurtiniais susijęs tyrimas pernelyg paviršutiniškas. Sprendime duoti sutikimą sakoma, kad galimas šio projekto poveikis kurtiniams buvo pakankamai ištirtas ir įvertintas [102]. Tačiau toks nepagrįstas teiginys negali įrodyti, kad faktiškai buvo atlikti būtini vertinimai.

184. Todėl telieka konstatuoti, kad projektų „Fonfría“, „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ poveikio aplinkai vertinimas turinio atžvilgiu buvo nepakankamas.

185. 2005 m. tyrime daug išsamesnė informacija pateikiama pirmiausia apie ruduosius lokius. Tačiau šiuo tyrimu neįmanoma pašalinti poveikio aplinkai vertinimų spragų. Kaip teisingai pabrėžė Komisija, šie vertinimai pagal PAV direktyvos 2 straipsnio 1 dalį turi būti atlikti prieš duodant sutikimus atitinkamiems projektams vykdyti.

186. Kadangi PAV direktyvos taikymą projektui „Fonfría“ nagrinėjau tik papildomai, konstatuotina, kad davusi sutikimą projektais „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ planuojamai veiklai, Ispanija pažeidė PAV direktyvos 2, 3 straipsnius ir 5 straipsnio 1 ir 3 dalis.

V — Bylinėjimosi išlaidos

187. Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi abi šalys laimėjo tik iš dalies, jos turėtų atitinkamai padengti savo išlaidas.

100 — Atsakymo į ieškinį priedų 72 ir paskesni puslapiai.
101 — Atsakymo į ieškinį priedų p. 106.
102 — Atsakymo į ieškinį priedų 105 ir paskesni puslapiai.

VI — Išvada

188. Todėl siūlau Teisingumo Teismui priimti šį sprendimą:

1. Davusi sutikimą projektais „Nueva Julia“ ir „Ladrones“ planuojamai veiklai, Ispanijos Karalystė pažeidė 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo, iš dalies pakeistos Direktyva 97/11/EB, 2, 3 straipsnius ir 5 straipsnio 1 ir 3 dalis bei 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 6 straipsnio 3 ir 4 dalis.

2. Nesiėmusi priemonių, būtinų užkirsti kelią, kad atviro tipo „Feixolín“, „Fonfría“ ir „Ampliación de Feixolín“ kasyklų eksploatavimu būtų daromas neigiamas poveikis specialios apsaugos teritorijai ir Bendrijos svarbos teritorijai „Alto Sil“, Ispanijos Karalystė pažeidė Direktyvos 92/43 6 straipsnio 2 dalį.

3. Atmesti likusią ieškinio dalį.

4. Ispanija ir Europos Komisija padengia savo patirtas bylinėjimosi išlaidas.